

otrpnosti, drugi jej grozé z osodo Francije v koncu preteklega stoletja. Vest, ki jih peče zavoljo lastnih grehov, jim ne dá miru, goni jih, kakor razjarjena furija morivca, oni kričati morajo, mečejo se na svojo žrtvo, raztrgali bi jo, ko bi njihova pest bila dovoljno močna, a svesti, da jim sile manjka, jih še hujše draži. Zato v brezsilni jarosti kričé, da je Rusija po tolovajski napadla narod, ki s „prečudno hrabrostjo in brezprimernim moštvom brani svojo vero in vlast.“ Da, prečudna je ta Turška hrabrost! Irlandija in Šotlandija ste nekdaž branili hrabro svojo vero in svobodo proti Anglosaksoniji, Nizozemsko proti Španiji, severna Amerika proti Angliji in mnogo drugih proti svojim zatiravcem, zato so ti junaki, z vspehom ali brez vspeha stojéči za svojo svobodo, izbujali s svojo hrabrostjo čudenje. — Ali kako ravno nasprotno je vse v današnji vojski! Turek „hrabro“, kakor pes ukradeno pleče, brani predpravice svoje surove vere, katere načelo je krivica — zatiranje vsega nemuhamedanskega; Turek, tujec, polastivši se tuje zemlje, tujega blaga, tuje hiše, „hrabro“, kakor orožen razbojnik, brani svoj tolovajski plen; Turek barbar „hrabro“ brani omiki poseliti se v deželi, katera ni njegova; Turek trinog „hrabro“ brani zverinsko zatiranje Božjih in človeških pravic, katere že 400 let surovo teptá, ker narod lastnik zemlje ni imel dovolj dušne kreposti in telesne sile, da bi bil odvrnil to sramoto od kristijanske Evrope ter pregnal v Azijo divje orde. Da se je zdaj vzdignil kristijanski narod na obrambo oskrunjenih svetinj — to izbuja strašno jezo Magjarskih, Angleških in drugih tiranov. Oni, kakor needini v mnogih družih prašanjih, tako edini so v tem, da svet mora služiti lakomni prihoti Magjarjev, Angležev in Turkov, drugi narodi naj bodo njihovi robí — in to oni imenujejo svobodoljubje, omiko, civilizacijo, kulturo in Bog vé, s koliko drugimi besedami prikrivajo svoje tiranstvo. Zato strašno lajajo na Rusijo, zavetnico pravice, ki jim trga ličina s farizejsko hinavskega lica ter jemlje njihov rop iz njihovih hudodelskih rok. Zato bi oni radi, kakor Turki iztrebljajo cvet Bulgarskega naroda, tako tudi cvet Ruskega naroda iztrebili z zemlje, da bi mogli potem brez skrbi naložiti na nesrečne Slavjanske ostanke svoj tiranski jarem.

Ne boš! Kakor Turke tako bo šiba Božje pravice zadela tudi Magjarske in Angleške lakomne tirane, neusmiljene zatiravce človeških pravic in državljanske svobode tlačnih narodov. Noben zgodovinar še ni dokazal, dasiravno so mnogo dokazovali, kdaj so Slavjanski narodi zaseli sedanje svoje dežele in koga so iz njih pregnali; one so njihova lastnina od nekdaž. A da so Magjari pred tisoč leti, kakor Turki pred štiristo leti polastili se tuje zemlje in tujega blaga, to je dobro znano. Pokorjeni narod je trpel krivico, ali svojih pravic do svoje lastnine zato ni zgubil, ker je trpel, tako malo, kakor malo je zgubil Indijski narod svoje človeške pravice zato, ker molze ž njega, kakor pijavka kri, moč in sredstva z življenja Angleški tiran, ki ga morí z gladom, sam najevši se do sita kruha, ploda žuljev nesrečnih zatiranih. Prišla bo vrsta tudi na Magjare in Angleže; roka Božja dolgo odlašá, ali zgodovina nam priča, da ona nazadnje deluje vsacemu, kakor je zaslužil. Zastonj lakomni tirani in brezvestni zatiravci hujskajo ves svet na Rusijo; zastonj naši neumni zaničevavci s čudenjem hvalijo Turško voléjo „hrabrost“, branečo po zverinskem instinktu roparski plen.

Mnogovrstne novice.

* Pameten ukaz zoper dolga krila mestnih gospá in gospodičinj je unidan razglasila policija v Lipskem

(Leipzig) tako-le: §. 1. vsem ženskam, katere repato obleko nosijo, s katero tla pometajo, je prepovedano ž njo hoditi po mestu in po sprehajališčih zunaj mesta. Katera ta ukaz prestopi, se kaznuje z globo od 5—50 mark. — §. 2. Policaji imajo, da se prestopnik popolnem dokaže, žensko s tako obleko naravnost tirati na policijsko stražo. Imena kaznovanih se konec vsacega tedna razglašajo v časniku „Leipziger Tageblatt“. — Ali bi ne bilo tacega ukaza dandanes tudi v naših mestih potreba, kjer se vlačijo nekatere gospé in gospodične, učiteljice in mojške s takimi repi po ulicah, da je težko razsoditi, ali v tej módi tičí več neumnosti ali pa zapravljivosti; lepôta gotovo ne.

* Mrličé v cement zaviti in potem še le pokopati je priporočal nedavno zbor zdravnikov v Milanu, češ, da s tem cementnim zavitkom se odvrne smrad gnjilobe. Kakor „Pokrok“ piše, sta prof. dr. Klebs in pa vodja cementne fabrike v Ježku mestni magistrat v Pragi dovoljenja prosila, da bi smela na Volšanskem pokopališču poskusiti zavijanje mrličev v cement. Proti nekim pogodbam je magistrat jima dovolil te poskušnje. No, to bi bilo cele goré cementa potreba na Rusko-turškem bojišči.

* Kakor duhovnov bode tudi zdravnikov čedalje manj. Veliki stroški, ki jih prizadene učenje zdravilstva in pa malo zdravniških služeb sta glavna vzroka, da število medicinarjev je čedalje manjše. Lani jih je bilo na Dunajskem vseučilišči 74 manj kot predlanskem in letos jih je še manj. Nasproti temu pa se število učencev na pravoznanskem učilišči pomnožuje, ker je služeb uradnikov, notarjev, advokatov itd. čedalje več.

Naši dopisi.

Iz Rusije 15. oktobra. 7. — Na primeru Turške „hrabrosti“ s Ruskim junaštvom smo čitateljem „Novic“ že kazali; priobčili bi lahko še mnogo, pa dovoljno bo za zdaj omeniti boja na vodi in pa ene čudne prikazni na suhem. V začetku današnje vojske po milosti diplomatov „civilizovanih“ Evropskih narodov Rusija na vodi ni imela nikakoršne moči proti Turčiji. Turčija pa je imela proti Rusiji velikansko floto na Črnem morji in na Donavi, železne ladije narejene v Angliji, pod komando Angleških oficirjev in pod glavnim poveljstvom Angleškega admirala Gobarta. Lahko so si vihali brke, češ, Rusija na Črnem morji se ne bo mogla ganiti, čez Donavo ne bo noben Rus celi prišel v Bulgarijo. Kako so se ogoljufali! Turške železne ladije že plavajo po Donavi pod Rusko zastavo ter obstreljajo Turške trdnjave; Turška grozna flota na Črnem morji ne more braniti Ruskim ladijam plavati iz pristanišč v pristanišče in celó v ustja Donave. S suhe zemlje smo vzeli Turkom floto, naj gledajo, da jim z morja ne vzamemo na suhem ležečih trdnjav! Pod Crkovno vjeti Turek pripoveduje: „Mi z začetka smo bili sami, zdaj imamo vse „ingliz“: Angleške denarje, Angleško obleko, Angleško orožje, Angleške oficirje, kateri so nas navedili v bitvah odspred staviti Čerkese in bašibuzuke, dokler Rusi ne razstreljajo svojih patronov, potem še le gremo mi v boj, ako ne, pa nam Angleški oficirji mahajo z golimi sabljami po hrbtu ter nas gonijo v bitvo kakor stoja ovac.“ To je Turška „hrabrost“, kateri se Angleži in Magjari tako čudijo!

Slovenci čitajo mnogo nemških, posebno Dunajskih časopisov. Ako je mogoče reči, da je kak Dunajski časopis pravičen Rusiji, tedaj tak bi bil stara „Presse“ v primeri z drugimi. Čujte, kako piše dopisnik „Presse“ iz Bukurešta: „Število vseh vojakov, kar jih je Ruska

armada samo na Evropejskem bojišči zgubila, opredeljujejo na 75.000 mož bolnih, ranjenih in ubitih. Določno ne morem reči, ni li ta številka premajhna; meni se zdi, da ni polna; resnično je to, da ni previsoka. Po tem takem je tedaj Ruska armada zgubila 30 procentov svojih moči, tedaj skoraj tretji del armade ni več sposoben za boj, a pomoč prihaja počasi. Da bi se ranjeni ozdravili in da bi jih spet na službo klicali, o tem celó misliti ni.“ Dalje ta dopisnik pripoveduje, kako v slabem stanu je Ruska armada sploh in še posebej ranjeni. Bismark je o nekem diplomatu nekdanj rekel, da „laže, kakor telegraf“; on bi bil po pravici smel reči, da diplomat „laže, kakor Dunajski časopis“. V bolnišnico za ranjene v to mesto, v katerem jaz živim, so do zdaj vseh ranjenih in bolnih z bojišča pripeljali 145 mož. Iz njih do 30. septembra jih je popolnoma ozdravilo 51 mož, tedaj 35 procentov, katere so spet „odpravili na službu“. Ker se težko in lahko ranjeni razdeljujejo po vseh bolnišnicah ravnomerno, tedaj moramo tudi za gotovo reči, da iz vseh do zdaj ranjenih in bolnih jih je 35 procentov spet v službi. Iz samega začetka vojske je začel izhajati nov časopis, ki se imenuje: „Vestnik Narodnoj Pomošči“. Ta časopis donša sporočila o vseh ubitih, ranjenih in zgubljenih v bitvah, in sicer oficirje po imenu in številu, prostake pa po polkih in številu. Po sporočilih „Vestnika Narodnoj Pomošči“ do 20. oktobra so naše armade v Evropi in Aziji skupaj zgubile 52.840 mož, in sicer ubitih 21 procentov, ranjenih 77 procentov, zgubljenih 2 procenta; tedaj ubitih 10.568, zgubljenih 1040, ranjenih 41.400. Ker jih je iz ranjenih 35 procentov, tedaj 14.510 spet šlo na službo, tedaj imajo naše armade do zdaj delavne zgube 38.330 mož.

Zdravi vjetih Turkov je do zdaj pripeljano v Rusijo 9638, ranjenih pa 4914 mož, tedaj vseh vjetih Turkov je v Rusiji 14.542. Ako so Turki vseh naših zgubljenih 1040 mož vjeli, vendar imamo za vsacega našega čez 14 vjetih Turkov. Ker pa dopisniki iz Carigrada pripovedujejo le o 38 vjetih kozakih pri Bajazidu, o 4 mornarjih vjetih v vodi Črnega morja in o 4 vojakih vjetih na Črnem Lomu, tedaj Turki imajo le 46 naših vjetih; drugi zgubljeni so najbrže bili ranjeni, bašibuzuki in sploh Turki so jih oropali in ubili in tako so oni obležali v kakih zgodih in ponikvah. Kje so tedaj spričala in vspehi tistih določenih Turških velikanov, katere proslavljajo Dunajski časnikarski bašibuzuki in katerim na slavo so vrtooglavi Magjari požgali tisoče in tisoče lojenih sveč!?!

Iz Trsta 20. okt. — Ker „Novice“ niso naznanile svojim bralcem še žalostne vesti, da je domovina naša zopet zgubila vrlega sina, naj blagovoljno sprejmo poročilo, da je 8. dne t. m. umrl gospod Jožef Zorman, župnik v Katinari, leta 1827 rojen v Šenčurji pri Kranji, ki je bil pravi oče svojim faranom, matere Slovenije pa iskren sin ne le z besedo, temuč z nevtrudljivim dejanjem. Bodi mu blag spomin!

Iz Slapa na Vipavskem. (Naznanilo.) Dne 30. tekečega meseca vršila se bode četrta javna preskušnja učencev deželne vino- in sadjerejske šole na Slapu. Pričetek točno ob 8. uri zjutraj. K obilni vdeležitvi vabi častito občinstvo vodstvo šole.

Iz sv. Križa. — Volitev občinskega zastopa 23. dne septembra se je tako-le izvršila: izvoljeni so bili za župana France Jenčič, posestnik iz sv. Križa, za svetovalca pa posestnika Janez Vrhovnik iz sv. Križa in Anton Strehovec iz Gore.

Iz Ljubljane. — Že so zopet Turški prijatelji glavé pokonci nosili in že so prerokovali, da je vojska v Armeniji za letošnje leto pri kraji na veliko sramoto Rusije, kar nenadoma sijajno solnce iz Male Azije za-

sije, ki svetu kaže popolnem potolčenega Muktar-pašo, katerega je nedavno sultan slavil z naslovom „zmagovosnega“ ali po jeziku Turškem „ghazi“-a. In pobesili so zopet turkofili glave, kajti sama Dunajska „svobodna Mohamedanka“ zdaj piše, da Ruska zmaga v Aziji 15. dne t. m. je tako odločna, „da se njeni silni nasledki zdaj še ne dadó po vse preceniti“. — Da je tudi pri nas sijajna Ruska zmaga izbudila neizmerno veselje, razume se lahko, vsaj kri ni voda!

— V pondeljek so se pričele preskušnje učiteljske, h katerim se je oglasilo 18 podučiteljev in 9 podučiteljic.

— Kedar mislimo na osodo „Wolfovega“ slovensko-nemškega slovnika, ki ne more na dan, spominjamo se zmirom besedi našega ranjcega župnika g. Blaža Potočnika, ki je trdno zidanje „Ljubljanskega špitalskega mostu“ apostrofiral s šaljivim izrekom, da „je most tako trden, da se bode še le podrl en dan po sodnjem dnevu“. Enaka je z Wolfvim slovníkom, ki menda bo tudi še le dodelan en dan po sodnjem dnevu! Ko je prof. Pajk, zapustivši Maribor, poslal, kakor smo unidan omenili, slovarjev rokopis nazaj, zvedeli smo, da je navdala gospoda knezoškofa zopet nova nesrečna misel, vredništvo ponuditi gospodu, ki vse svoje žive dni ni nikdar mislil na to, da bode vrednik postal slovensko-nemškega slovarja. Pošteni mladi duhovni gospod se je svojemu vladiki zahvalil za čast, katere na svoje rame vzeti se ne čuti zmožnega. Kaj pa zdaj? Kako dolgo bodo po krivici nas nasprotniki naši še sramotili, da vkljub obilni denarni zalogi nismo zmožni spraviti slovarja na dan?! Lahko se prigodi človeku — pravi latinski pregovor — da se zmoti, — al zmote se držati, za to imamo drug pregovor.

— (Kako je nekdanj neki Nemec pisal o slovenski Ljubljani.) Leta 1631. se je gosp. Jeronim Welsch, dohodni svetovalec kneza Wirtemberskega, podal na veliko potovanje po svetu. Potoval je 11 let. Na tem potovanju je kmalu od konca prišel tudi na Kranjsko. Leta 1658. je izdal o tem „resničnem potopisu“ (wahrhaftige Reisebeschreibung) knjižico v nemškem jeziku, ki je prišla v Stuttgartu na svetlo. O tej knjižici se je dozdej le malo govorilo, posebno se je Kranjski zgodovinarji niso spomnili; sam Valvazor je ni poznal, ki v svoji knjigi: „Ehre des Herzogthums Krain“ neko drugo knjigo Welschevo navaja. Pridržaje si drugi pot popisati dogodbe Jeronima Welscha na poti skozi Hrušico, ki so jako obširno popisane v navedeni zanimivi knjigi, navajam tukaj le tiste besede te knjige, ki se tičejo naše Ljubljane, kakor jo je leta 1631. videl gori imenovani stari Nemec. Na strani 18. piše (v nemškem jeziku) tako-le: „Ljubljana je glavno mesto Kranjskega, leži na meji slovenske zemlje, ob reki Ljubljanica imenovani. Tukaj se ne govori več nemški, ampak sploh le slovenski.“ *) („Allda wird nicht mehr Teutsch, sondern insgemein Windisch geredt“). P. pl. R.

— (Klun Affaire.) „Novice“ so o gosp. K. Klunovi osodi nedavno priobčile nekoliko iz zanesljivega vira zajetega dobrega upanja, a odslej zopet ni duba ne sluha, kamo neki je dospel oni „martyrium“! „Slovenec“ je v enem svojih listov na kratko povedal, da stvar pojde spred upravne sodnije pred nuncija, potem pred papeža in naposled pred — sodnijo Božjo, kjer bode povrnjeno vsacemu po njegovih delih. Sedaj le toliko vémo,

*) Tako tudi starodavne listine pričajo, da na Kranjskem je le en deželni jezik in to slovenski, ne pa dva, kakor dandanes čenčajo kulturonosci — „ad majorem Germaniae gloriam“!

da je pritožba patronova došla bila papeževemu nunciju v roke in da se gosp. Klunu še to ne privoši, da bi vsaj provizorno opravljal maše po volji patronovi! Kedar pride iz Rima rešitev, upamo, da bomo lahko vso zgodovino po virih njenih priobčili. Jako interesantna bode.

— (*Pobirki iz časnikov.*) Pretekli teden je bilo več listov „Laibacherice“ polno popisov onega velikega spektakelna, ki je bil 15. dne t. m. v Krškem, ko je g. Hotschewar izročeval novo šolsko poslopje občini Krški. Po poročilu „Laib.“ so doneli pri napitnicah tako viharji „stürmische Hochrufe“, da se je v okolici zemlja tresla, Štajarski šampanjc pa je tekel tako scurkoma, da se je bilo bati povodnje. Mi se ne čudimo nobeni napitnici, ki smo jih brali v „Laib.“, vsaj so vsi gospodje prišli slavit nemško šolo v kmečkem mesticu, pa tudi telegrami so čisto naravni, ki so iz Ljubljane došli od g. Gertschera, od g. Deschmana in Wretschkota iz Dunaja in iz Kranja od dež. poslanca „in spe“ g. Dollenza, al zavzeli smo se napitnici „narodnega“ poslanca g. Vil. Pfeiferja, v kateri je rekel, da se je le kar čuditi razcvetu ljudskih šol, ki so, hvala novim šolskim postavam, že tako visoko stopinjo dosegle, da bi poprej nihče ne bil kaj tacega si misliti mogel.“ Mi ne govorimo o tem, kar je enoglasna misel vseh izvedenih konservativnih mož o sedanjem ljudskem šolstvu, in rečemo le to, ko bi bil gosp. Viljem Pfeifer hudo ostro kritiko bral, ki jo je nedavno sama ultraliberalna in ustavoverna „Neue fr. Presse“ izrekla „über die Volks- und Mittelschulen in Oesterreich“, ne bi se bil tako zelo spozabil, da je tudi on slavo pel sedanjemu šolskemu „razcvetu!“ Kdor pa še hoče vedeti, kako drugi sodijo Hotschewarjevo Krško napravo, naj bere 287. list „Vaterlanda“ in pa 229. list „Agrar Presse“.

— (*Poziv gosp. predstojnikom podružnic kmetijskih.*) Leto se bliža k koncu; mnogi gosp. predstojniki podružnic pa še niso poslali od gosp. družbenikov nabranih doneskev. Naj blagovolijo to kmalu storiti!

Odbor družbe kmetijske.

Svojemu plemenitemu prijatelju

dr. Etbinu Henriku Costi

v hvaležen spomin. *)

His life was gentle; and the elements
So mix'd in him, that Nature might stand up,
And say to all the world, This was a man!
Shakespeare, Julius Caesar.

Venec v zahvalo dolžno otožen brezkončno pokladam

Tebi na rako v spomin, blagi slovenski bojnič.

Britko občuti bolest brez konca ljubeča Te duša,

Kteri ostalo ime Tvoje svetó je vsegdár,

Tvoje, prijatelj, ime, katero i mnogim Slovenom

Vedno ostane dragó, dokler jim vtriplje srcé.

Lét sem Te mnogo poznal in rečem, poznal sem človeka,

Čegar značaj je pošten, vedno je bil si jednáč.

Drugo slavi Te però, Slovenom poroča o Tebi,

Jaz le to naj povem: Ti si prijatelj bil moj.

V prvi mladosti, ko znal za pota še nisem v bodočnost,

Našel vodnika sem vže v Tebi, učeni Sloven.

*) Meseca oktobra t. l. je minolo ravno dvanajst let, kar sem bil izpoznal dr. Costo. Ker je bil 19. dné t. m. njegov god, naj služi moja pesem v obnovljenje njegovega spomina pri Slovenih in v znak moje prijateljske hvaležnosti.

Tvoje besede modrost ljubezen mi vnela do dóma,
Ti si me prvi učil: slehrn je človek ti brat.
Nagla je rada mladost, izkušenj pogreša življenja,
Ti si brzdal mi krepóst mojo duševno skrbno.
Videl v otožnih si dneh, v veselih si videl me dnevih,
Zvest si mi bil tolažnik, mojo si množil radost.
Ako vpadal mi up na potu je s trnjem posutim,
Ako je dušna krepóst meni slabéla kedaj,
Ti si prišel in dejál: prijatelj, pogumnost ohrani,
Skoro potihne vihar, solnce prisíje svetló!
Tvoje besede zvené mi vedno po vžaljeni duši,
Da-si je vmóklnil Tvoj glas, témni zakriva Te grob.
Koliko vže izpoznál za Toboj slovečih rojákov
Jaz sem, a Tebe nigdár, zabil ne bodem, nigdár.
Ko si zatísnil očí, slavili so Tebe Sloveni,
Z venci zasúli Ti grob, glasen zavzdígnili jók,
Vencev so rože suhé, otrli solzé so čestilci,
Meni se nova budí toga in silna bolést,
Kedar se ná-Te spomin v ostavljeni duši probúja
Ter promíšljujem, kaj Ti meni in rôdu si bil.
Vendar tolažbo imám, slavili Te bodo zanamci
In spominjali zvestó Tebe se, Tvojih zaslúg.
Kar si me nekda učil, z veseljem sedaj izpoznavam:
Istina bila je zgolj, hvala Ti bodi na vék!
Tebi se duh oproščen telesa radúje v višini,
Ná-Te do konca jaz dní v srci ohranim spomín!

Jos. Cimperman.

Novičar iz domačih in tujih dežel.

Z Dunaja. — Z novo Avstrijsko-Ogersko pogodbo menda ne bode letos nič. Sklepi tukajšnje zbornice poslancev o „žganjarijski postavi“ se Ogerskim žganjarijam tako nevarni zdijo, da Magjari ne sprejmó te postave, ki pa je en kos nove pogodbe. Od druge strani pa je tudi dolžnost Dunajskega državnega zbora, resno prevdariti, ali se more Avstrija s tako državo kakor je Ogerska v pogodbo spuščati, ki je v svojih financah popolnem na kant prišla in tako malo zaupanja pri družih državah vživa, da, ko je hotela unidan 80 milijonov gold. na pósodo vzeti, ni dobila več kot 47 milijonov. Prihodnje leto potrebuje Ogerska 350 milijonov gold., pa še 80 milijonov ne more zberačiti! S tem je prevzetna Magjarija ponižana še bolj kakor je bila Turčija leta 1874., čeravno je ta že takrat na pol falitna bila.

— Zbornica poslancev je postavó o prenáredbi davkov odložila za nedoločen čas, ali, kakor se od nekaterih strani sliši, za — zmirom. Toliko je gotovo, da prihodnje leto še ne stopi v veljavo. Na korist davkeplačevalcev pa je želeti, da ne stopi nikoli.

— Predsednik Italijanske zbornice poslancev Crispi, prvak prekucijske stranke, ki je v Parizu z Gambetto, z Bismarkom pa v Berlinu snoval komplot zoper prihodnjo volitev papeževó, je prišel tudi na Dunaj — čemu?

— Učiteljskim pripravnikom (preparandom), ki so še podvrženi vojaščini v našem cesarstvu, je c. k. vojno ministerstvo po vodstvih pripravnic vedeti dalo, da smejo oproščenja od triletne vojaške službe prositi, ako se zavežejo, da, če bodo za vojaščino potrjeni asentirani, ob šolskih počitnicah priti na 6tedenske vojaške vaje. Za to oproščenje od 3letne vojaške službe morajo prositi že pred asentiranjem ali vsaj zadnji čas pri asentiranju.

Iz Zagreba. — 19. dne t. m. je bila slovesna inštalacija vseučiliščinega rektorja dr. Koste Vojnovića